

[Äktenskapets väsen](#)
[Äktenskapet är jordiskt](#)
[Ingående av äktenskap](#)
[Äktenskap och barn](#)
[Skilsmässa och omgifte](#)
[Äktenskapet och tron](#)

Om äktenskapet

”Gud bjuder oss att hålla äktenskapet i ära. I alla väl ordnade samhällen, till och med bland hedningarna, ha lagarna omgivit det med stor ära” (SKB. s. 69).

Till dessa väl ordnade samhällen, som Augsburgska bekännelsen här talar om, hör knappast vi. Synen på äktenskapet har under några få årtionden radikalt förändrats i vårt land. Man kan bl.a. se det av att makar i ett äktenskap inte längre är bundna till varandra på samma sätt som tidigare. En slappare lagstiftning har gjort det mycket lätt för dem att skilja sig. Utan någon särskild orsak kan man numera med kort varsel säga upp ”avtalet”. Det är just denna syn på äktenskapet som ett kontrakt, som kan upplösas efter behag, som blivit dominerande. Men många väljer en ännu enklare väg: att bara flytta ihop och vara sammanboende med möjlighet att snabbt bryta upp ett förhållande som blivit påfrestande eller obekvämt. Alla möjliga nya samlevnadsformer prövas. Man söker förtvivlat efter en modell, som är äktenskapet överlägsen och i vilken man och kvinna kan – som det så vackert heter – förverkliga sig själva på jämställd basis. Experimenten har hittills knappast varit framgångsrika. Tvärtom har människor farit mycket illa, inte minst barnen. När man gjort sig kvitt äktenskapets ”förnedrande bojer”, har man i stället fått smaka besvikelsens bitterhet i de lösa förhållandenas oskyddade tillvaro.

I den rådande förvirringen och nöden är det angeläget, att

vi fördjupar oss i och frimodigt för ut den kristna synen på äktenskapet. Den grundskiss av äktenskapet som vi finner i Bibeln är varken oacceptabel för förnuftet eller unik i världen. Man och hustru, familjeliv och barn, är naturgivna ordningar. Den naturliga lagen väcker därför även hos moderna och ”frigjorda” människor oro och skuld känslor (jfr Rom. 2:14-15). Under allt det perversa och abnormala, som synden och djävulen åstadkommit i världen, finns det ändå en viss känsla för vad som är rätt och riktigt.

Äktenskapets väsen

Äktenskapet är en gemenskap, en livslång gemenskap mellan en man och en kvinna. Nyckeln till äktenskapets innersta väsen ligger alltifrån skapelsen i orden ”de två skall vara ett kött” (1 Mos.2:24, Matt.19:5). Efter kvinnans skapelse sade Adam: ”Ja, denna är nu ben av mina ben och kött av mitt kött.” Genom äktenskapet blir mannen och kvinnan åter – fast på ett nytt sätt – ett kött. Detta får naturligtvis inte förstås som blott och bart syftande på den kroppsliga föreningen, utan det är fråga om en total enhet i såväl fysiskt som psykiskt avseende. Mannen och kvinnan är skapade för varandra, deras kroppar och hjärtan svarar på ett underbart sätt mot varandra. Dragningen till att bli ett med någon av det andra könet kommer människan inte ifrån. Den är av Gud given i skapelsen och genom den vill han upprätta en alldeles särskild och innerlig gemenskap mellan man och kvinna. Denna gemenskap i äktenskapet går djupare än någon annan gemenskap på det mänskliga planet som t.ex. den mellan föräldrar och barn eller mellan goda vänner.

Äktenskapet är en skapelseordning och som sådan något gott och naturligt i sig självt. Grundläggande är inte olika syften, som t.ex. barnalstring, utan makarnas gemenskap, enheten mellan man och hustru. Och denna enhet i äktenskapet är inte främst något subjektivt känslomässigt, utan den är ett objektiva faktum. Makar kan inte bli ett – de är redan ett! Att de blivit ”ett kött” är ett Guds verk enligt ordet: ”Vad nu Gud har sammanfogat, det må människan icke åtskilja” (Matt. 19:6). Alla förmaningar i Nya

testamentet till äkta makar syftar just till att bevara den enhet som redan finns som en verklighet.

Äktenskapet är jordiskt

”Vid uppståndelsen tar män sig inte hustrur, ej heller ges hustrur åt män” säger Jesus i Matt. 22:30. Äktenskapet är således jordiskt, begränsat till jordelivet. Det varar tills döden skiljer makarna åt och har i sig självt inget med frälsningen och himmelen att göra utan tillhör detta livets goda. Det är därför Luther förlägger det till samhällets sfär. Han betonar ofta att äktenskapet hör hemma under Guds ”världsliga regemente” genom vilket Gud vill skydda den yttre samlevnaden i samhället med överheten som redskap. Med skärpa avvisar han den romersk-katolska uppfattningen av äktenskapet som ett sakrament som skänker nåd. Det finns inte heller något stöd för en sådan tanke i Skriften. Lika väl som en god hedning på ett förnuftigt sätt kan sköta många andra jordiska angelägenheter, kan han leva i ett gott och harmoniskt äktenskap. Att äktenskapet är en samhällelig ordning framgår också av det faktum, att Nya testamentet tillåter en kristen att vara gift med en icke-kristen. Se 1 Kor. 7:12-13. Man kan således ha äktenskaplig gemenskap, även om inte kyrkogemenskap föreligger. Sedan är det en annan sak, att kyrkan ofta måste avråda från ett sådant äktenskap. Förhållandet mellan makarna kan lätt bli problematiskt inte minst med tanke på barnens fostran. Det betyder mycket att också vara ett i tro.

Att äktenskapet är ett jordiskt civilstånd och icke ett specifikt kyrkligt stånd betyder inte att kyrkan får vara likgiltig för dessa saker och bara överlåta dem åt samhället. Den kristna kyrkan har att förkunna Guds vilja också när det gäller den jordiska samlevnaden. Men den har framför allt att ta sig an samvetsproblem. Få saker har bekymrat människors samveten så mycket som problem i förhållande till det andra könet.

Ingående av äktenskap

Formerna för ett äktenskaps ingående har skiftat i olika tider, länder och kulturer. Bibeln ger oss inte heller något fastställt vigselritual. Sederna och ceremonierna kan och får skifta. Den väsentliga frågan är: Vad är det som gör ett förhållande till ett äktenskap? Vad är det äktenskapsgrundande momentet? Det är inte sammanboende eller sexuellt umgänge. Det lär oss Jesus tydligt, när han säger till den samaritiska kvinnan: ”Fem män har du haft, och den du nu har är *icke din man*” (Joh. 4:18).

Det som gör ett förhållande mellan en man och en kvinna till ett äktenskap är det frivilliga, offentliga och ömsesidiga löftet. Sedan gammalt har man präglat satsen *consensus facit nuptias*, vilket betyder att samtycket bildar äktenskapet. Det är därvid inte vigselförrättaren som gör paret till äkta makar, utan det är mannen och kvinnan själva, som ger varandra ett löfte för livet och som genom detta ingår i det heliga, äkta ståndet. Genom deras löften har Gud sammanfogat dem till ”ett kött”. Vigselförrättaren bevittnar endast som samhällets representant akten och stadfäster den. Hos oss ligger således det äktenskapsgrundande momentet i vigseln. I det judiska samhället var det förlagt till trolovningen, som föregick bröllopet. Det är därför som Maria, som var trolovad med Josef, kallas hans hustru (Matt. 1:20).

Det har ingen avgörande betydelse, om äktenskapet ingås borgerligt eller kyrkligt. Det är dock naturligt, att kristna, som vill leva sitt äktenskap inför Guds ansikte, vill börja det med en gudstjänst och nedkalla Guds välsignelse över det.

Eftersom äktenskapet inte är en privatsak utan en samhällsordning, ligger det i sakens natur att löftena skall avges offentligt. Hemliga löften eller löften man inte vill stå för inför andra skapar inget äktenskap och legitimerar inte sexuellt umgänge. Luther betonade också en annan aspekt i detta sammanhang nämligen föräldrarnas samtycke till deras barns äktenskap. Fjärde budet kräver, att sonen eller dottern lyssnar till vad föräldrarna har att

säga om det tilltänkta äktenskapet. Unga människor kan ibland i blind förälskelse hastigt och lustigt vilja kasta sig in i äktenskap med en uppenbart olämplig partner. Mycket lidande och elände besparas dem, om de då kan stoppas av föräldrarna. A andra sidan får föräldrarna inte av själviska skäl förbjuda äktenskap. Inte heller får de på något sätt tvinga sina barn att gifta sig med någon i deras ögon lämplig kandidat. Överhuvudtaget får inget äktenskap ingås av tvång. Ett sådant äktenskap är helt enkelt inget riktigt äktenskap och kan därför ogiltigförklaras. I dagens läge, där lydnad för föräldrar inte står högt i kurs, väcker tankar på deras samtycke till äktenskap närmast löje. Men en kristen, som vill ta Guds bud på allvar, finner det naturligt att tala med sina föräldrar om ett så viktigt steg i livet. Bibeln talar också tydligt om att föräldrarna ”gifter bort” sina barn. Se t.ex. 1 Kor. 7:38.

Äkta kärlek mellan man och kvinna är alltid parad med önskan om trohet. Man vill inte dela sin älskade med någon annan. Men vad finns det för garantier för framtiden? Det finns inget annat än det ömsesidiga löftet, som bägge vill hålla heligt. Därför är vigseln ingen tom ceremoni. Den är den fasta punkt, dit makarna alltid kan återvända i nöd och lust. Där gav de sig själva åt varandra för hela livet.

Det säger sig självt att äktenskap ingår man inte så där utan vidare. Med tanke på Jesu stränga undervisning om äktenskapets livslånga karaktär kan man t.o.m. med lärjungarna fråga sig om det är rådligt att gifta sig (Matt. 19:10). Men saken ligger inte riktigt i vår hand.

Dragningen till det andra könet är något de flesta av oss inte kommer ifrån. Bibeln lär, att det är ett fåtal givet att utan problem kunna leva ensamma. Det är en särskild Guds gåva (Matt. 19:11, 1 Kor. 7:7). Har vi inte fått den gåvan, skall vi inte förakta det av Gud instiftade äktenskapet, utan söka det med frimodig glädje. Skulle det därvid visa sig, att man trots allt inte blir gift, så kan det för somliga vara ett svårt kors att bära. Men de får göra det med Guds hjälp och i den fasta förvissningen om att han har en särskild mening med det.

Äktenskap och barn

Ju mer äktenskapet nedvärderas, desto mer skall kyrkan tala om dess nytta och välsignelse. Alldeles särskilt finns det i våra dagar anledning att tala om äktenskap och barn. Syftet med äktenskapet är inte bara den reservationslösa livsgemenskapen i nöd och lust mellan makar. Meningen är också att de med glädje skall ta emot och fostra de barn Gud låter dem få. Där kristendomen har gått fram, har den alltid förkunnat barnrikedomens välsignelser. ”Se, barn är en HERRENS gåva, livsfrukt en lön”, säger psalmisten i Ps. 127. Men alltifrån syndens inträde i världen har människor inte alltid sett det så. I alla tider har man försökt tillämpa olika sorters befruktningshämmande metoder. För den själviska människan blir många barn en svår belastning, ett hot mot den egna friheten, bekvämligheten, utvecklingen, ekonomin osv. Barn har ofta varit ovälkomna. I vårt land har ett veritabelt krig med propaganda, preventivmedel och aborter som vapen förts mot barnfaran. Lite yrvaket och förskräckt konstaterar man nu i riksdag och regering, att de låga födelsetalen allvarligt hotar landets välstånd och utveckling i en nära framtid.

Bibelns positiva syn på fruktsamhet är väl värd att uppmärksammas i dag. Guds ord till de första makarna gäller alltjämt: ”Var fruktsamma och föröka er” (1 Mos. 1:28). Det är ett ord som upprepas också efter syndafallet. Om detta säger våra bekännelseskrifter: ”Den mänskliga naturen är enligt detta Guds ord skapad att vara fruktsam icke blott i begynnelsen, utan så länge denna våra kroppars natur äger bestånd, på samma sätt som jorden blir fruktbar genom det ordet: Frambringe jorden grönska” (SKB s. 255). Man och kvinna får i sitt äktenskap vara Guds aktiva medarbetare i hans fortsatta skapelse. I ett äktenskap där man inte vill ta emot och fostra barn eller på förhand vill begränsa deras antal, saboteras allvarligt Guds mening med äktenskapet. Det är ett egenmäktigt ingrepp i Guds skapelseverk. Att sätta materiella fördelar, levnadsstandard och dylikt före mödan med barn är en synd, vare sig det förverkligas genom, som någon har uttryckt det, att frossa på de ofödda barnens liv. Ibland finner man också en rädsla

för att sätta barn till världen som den ser ut i dag, en rädsla som kan vara parad med misstro om den egna förmågan att ge barnen den kärlek och omvårdnad de behöver. Kristna människor får dock inte ge efter för sådana anfäktelser utan i stället förlita sig på Guds makt att uppehålla livet i en ond värld. Hur ofta är det inte också så, att med barnen kommer livstro, livsglädje och framtidshopp in i hemmet.

Det är dock inte orätt att under alla omständigheter avstå från barn i ett äktenskap. Vi kan inte med gott samvete kräva av en hustru, att hon skall föda barn på barn, när det är uppenbart att hon inte orkar med det. Aposteln uppmanar männen att på ett förståndigt sätt leva tillsammans med sina hustrur och ta hänsyn till att de är ”det svagare kärlet” (1 Petr. 3:7). Där en makas hälsa allvarligt blir hotad, måste man säga nej till barn. Lika lite som man kan kräva arbete av en sjuk man, fast det är hans kallelse, lika lite kan man kräva att en kvinna skall föda barn, om hon av hälsoskäl inte förmår det. Hennes liv och plats i hemmet får inte riskeras. Men skall i sådant fall makarnas sexuella samliv upphöra? Nej, det sexuella samlivet har ett värde i sig för makarnas gemenskap. Naturen själv låter ju inte varje samlag leda till befruktning. Dessutom har vi ett viktigt apostoliskt bud i detta sammanhang: ”Drag er inte undan från varandra... så att Satan inte frestar eder, då ni nu inte kan leva återhållsamt” (1 Kor. 7:5). Efter syndafallet har äktenskapet även det syftet att vara ett botemedel mot otuktssynder. I de fall då kvinnan inte bör föda barn, kan således makarna ändå komma samman och får då lov att använda sig av någon form av befruktningshämmande (inte abortframkallande!) medel eller metoder.

Här skiljer vi oss bl.a. från den romersk-katolska kyrkan, som fördömer bruk av preventivmedel under alla förhållanden och endast hänvisar till kvinnans så kallade ”säkra perioder”.

Skilsmässa och omgifte

Livsgemenskapen mellan äkta makar får inte brytas: ”Vad

nu Gud har sammanfogat, det må människan icke åtskilja.” I äktenskapet vill Gud låta samspelet mellan manligt och kvinnligt komma till sin rätt och skänka den största lycka på jorden. Han hatar skilsmässa (Mal. 2:16).

Ändå står det klart, att många totalt misslyckas och äktenskapet blir det värsta helvete på jorden, där två människor pinar livet ur varandra. Skilsmässor går inte alltid att undvika. Vi ser att Moses fick tillåta dem bland judarna för deras ”hjärtans hårdhets skull” (Matt. 19:8). Lika lite som Guds andra goda ordningar har äktenskapet fått vara ifred för syndens och djävulens härjningar. Därför har alla samhällen, i likhet med Moses, varit tvungna att stifta skilsmässolagar, för att makar inte skall leva i evigt hat och kanske t.o.m. ta livet av varandra. I sitt världsliga regemente bland icke-kristna människor, som inte vill böja sig under Guds vilja, tillåter också Gud skilsmässa som en barmhärtig nödlösning.

Men bland kristna, som av hjärtat vill lyda Gud, får skilsmässa inte komma på tal – utom i de två fall som Nya testamentet själv anger: *Otukt* (grek. ”porneia” = utomäktenskapligt sexualumgänge), Matt. 5:32, 19:9, och så kallat *illvilligt övergivande*, då den ena parten helt enkelt vägrar att leva samman med den andre och fullgöra de äktenskapliga plikterna, 1 Kor. 7:12-15. I bägge dessa fall har en av makarna på ett avgörande sätt brutit äktenskapslöften och avfallit som kristen. Gud tvingar då inte den kristne att fortsätta samlivet, utan tillåter skilsmässa – en skilsmässa där Gud själv upplöser äktenskapet. Även här skiljer sig på klara bibliska grunder den lutherska kyrkan från den romersk-katolska, som lär att de äktenskapliga banden aldrig kan upplösas inför Gud och därför tillåter skilsmässa endast ”till säng och säte”.

En skilsmässa av ovan beskrivet slag ger också rätt till omgifte för den kristne som blivit ensam (1 Kor. 7:15). Förhållandet är således likvärdigt med ett äktenskap som upplöses genom döden: den kvarvarande har möjlighet att gifta sig på nytt. Se Rom. 7:2-3. I bekännelsetrogna kretsar har man ibland förnekat rätten för en skild kristen att gifta

om sig. Men våra lutherska bekännelseskrifter säger bestämt och tydligt: ”Orättfärdig är också den förordning, som vid äktenskapsskillnad förbjuder den oskyldiga parten att gifta om sig” (SKB s. 353).

Det bör emellertid observeras, att skilsmässa och omgifte i de aktuella fallen är en tillåtelse – inte en befallning. Det bästa är naturligtvis, att förlåtelse och försoning kommer till stånd, och att makarna på nytt fortsätter sitt äktenskap. Men hur blir det med en äktenskapsbrytare, som har ångrat sig och genom Guds förlåtelse för Kristi skull åter upptagits i den kristna kyrkan, och det inte längre finns någon möjlighet att återgå till det gamla äktenskapet? Även här måste kyrkan lämna sin välsignelse till ett eventuellt nytt äktenskap utan att vederbörande brännmärks som äktenskapsbrytare. Det heliga och frälsningsbringande evangeliet lägger inte bördor på syndare utan ger dem en ny start i enlighet med ordet: ”Om någon är i Kristus, så är han en ny skapelse. Det gamla är förgånget, se, något nytt har kommit!” (2 Kor. 5:17).

[\[^\]](#)

Äktenskapet och tron

Även om ordningen med äktenskapet är världsomfattande och kan upprätthållas oavsett tro, så är inte den personliga, kristna tron oväsentlig i sammanhanget. För den kristne är äktenskapet också ett trons stånd i vilket han ser sitt äktenskap som en kallelse från Gud själv. Just i det äktenskapliga livet fostras makar på ett särskilt sätt som kristna. Det dagliga mått av påfrestningar, som varje familjeliv bjuder på, blir redskap i Guds hand till att låta den självupptagna, gamla människan dö och en ny framkomma. Triviala hemsysslor, blöjbyten och barnskrik, olikheter i läggning och lynne, allt sådant hör till vad man förr kallade *crux domestica*, huskorset, som övar och prövar tron. Äkta makar får ofta anledning att komma till Kristus med konkreta och kännbara synder. Och hans förlåtelse öppnar inte bara himmelen på nytt utan lär dem att leva inte sig själva utan andra till behag.

Så blir ett hem, där Guds Ord får leva och verka, i sanning

en kyrka som fostrar för både himmelen och jorden.

S.B.

[\[^\]](#)

